

V
M
IDES
MINISTRIJA

LR Vides ministrija
Pelču iela 25, Rīga LV – 1494, Latvija
Tālrunis: 7026418, fakss: 7820442
e-pasts: pasts@vidm.gov.lv
www.vidm.gov.lv

© LR Vides ministrija, 2003

Atkritumu novēršana – pirmajā vietā

Atkritumu novēršana pirms to rašanās Eiropas Savienības (ES) vides politikā noteikta kā prioritāte. Tai seko atkritumu atkārtota izmantošana, otrreizēja pārstrāde, sadedzinašana un noglabāšana atkritumu izgāztuvēs. Līdz 2010. gadam ES plāno samazināt izgāztuvēs noglabājamo atkritumu daudzumu par 20%, salīdzinot ar 2000. gadu.

ES likumdošana stingri reglamentē visas darbības ar sadzīves un bistamajiem atkritumiem. Šis prasības jānodrošina visās ES dalībvalstīs. ES likumdošana arī nosaka, ka ikviena ES dalībvalsts var iebilst pret atkritumu pārrobežu pārvadājumiem, kas ir pretrunā ar nacionālās likumdošanas, vides vai veselības aizsardzības un sabiedriskās kārtības normām.

ATKRITUMI

Pieaugot iesaistībai, pieaug atkritumu daudzums

Statistika rāda, ka pieaugot iesaistībai, arī atkritumu daudzums palielinās. Tas veicina gaisa, augsnes un ūdens piesārņojumu, radot nopietnus draudus cilvēku un citu dzīvo organismu veselībai.

Videi un cilvēka veselībai nekaitīga bīstamo atkritumu apsaimniekošana

Latvijā tiek veidota ES prasībām atbilstoša dažādu bīstamo atkritumu, piemēram, bateriju, dzīvsudraba spuldžu, minerāleļļu, akumulatoru, pesticīdu u.c. savākšanas, drošas apglabāšanas vai sadedzināšanas sistēma. Bīstamo atkritumu pagaidu glabāšanas ierīkotas Dobeles rajona Gardenē un Rēzeknes rajona Kņavā, notiek darbs pie vides aizsardzības prasībām atbilstošu bīstamo atkritumu poligona un bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas izveides.

Ari nolietotas elektroniskās un elektriskās iekārtas (mājsaimniecības ierīces, darbarīki, rotaļlietas, mērinstrumenti, dator tehnika, sadzīves aparātūra u.c.) Latvijā klasificēti kā bīstamie atkritumi, jo tie satur daudzas cilvēku veselībai bīstamas vielas. To savākšana atkritumu izgāztuvēs nav pieņemama ne no vides aizsardzības, ne ekonomiskā viedokļa, jo nereti šos atkritumus iespējams pilnībā vai daļēji otrreizēji pārstrādāt. ES izvirza prasību tirgotājiem un ražotājiem nodrošināt šādu atkritumu atpakaļ pieņemšanu bez maksas. Rīgā pie tirdzniecības centra «Alfa» jau darbojas elektronisko atkritumu pieņemšanas punkts, kur iedzīvotāji bez maksas var nodot minētos atkritumus. Jau šobrīd Latvijas likumdošanā ir noteikts jebkāda veida atkritumu apglabāšanas aizliegums, kā arī ierobežojumi bīstamo atkritumu ieviešanai pārstrādei. Saskaņotā ES un Latvijas likumdošana nodrošina stingru atkritumu pārvaldījumu kontroli un novērš jebkāda veida atkritumu ieviešanu apglabāšanai Latvijā.

ES «LIFE Environment» finansu programma

Viena no ES «LIFE Environment» programmas prioritātēm ir atbalsts visa veida atkritumu samazināšanas, pārstrādes un efektīvas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidei. Projektam jānodrošina līdzfinansējums 50 - 70% apmērā, projekta minimālais budžets ir 300 tūkst. eiro.

Iepakojuma aprites efektīvizēšana

Iepakojums veido ievērojamu sadzīves atkritumu daļu, tāpēc ES tiek veicinātas iniciatīvas iepakojuma daudzuma samazināšanai un izlietotā iepakojuma (piemēram, stikls, papīrs, kartons, plastmasas u.c.) šķīrošanai, lai to efektīvi izmantotu atkārtoti vai pārstrādātu. Līdz 2008. gadam Latvijā plānots izveidot ES prasībām atbilstošu sistēmu, kas liks tirgotājiem un ražotājiem rūpēties par iepakojuma samazināšanu un izlietotā iepakojuma atpakaļ pieņemšanu, tālāko izmantošanu un pārstrādi. Pašlaik Latvijā izplatītākie ir divu veidu marķējumi, kas liecina, ka iepakojuma ražotājs, preces izplatītājs vai importētājs rūpējas par atkritumu daudzuma samazināšanu:

Latvijas Zaļais punkts. Zaļais punkts norāda, ka ir samaksāts par preces iepakojuma otrreizējo pārstrādi. Uzraksts uz marķējuma svešvalodā (Green Dot, Der Grüne Punkt) liecina, ka par iepakojuma savākšanu un atkārtotu izmantošanu ir samaksājis preces importētājs.

Otrreizējā pārstrāde. Ir sastopami divu veidu marķējumi:

- marķējums uz precēm, kas var tikt otrreizēji pārstrādātas,
- marķējums, kas norāda, ka prece vai tās iepakojums ir daļēji vai pilnīgi ražots no otrreizēji pārstrādāta materiāla. Ja marķējuma vidū norādīti skaitļi, tie apzīmē, cik procentuāli izmantots otrreizēji pārstrādājams materiāls.

Modernu atkritumu poligonu izveide Latvijā

Latvijā pēdējo gadu atkritumu saimniecības prioritāte bijusi Padomju Savienības atstāto vides aizsardzības prasībām neatbilstošu atkritumu izgāztuvju slēgšana un rekultivācija, jo tās izraisīja ievērojamu virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojumu, arī augsnes un ainavas degradāciju. Kopš deviņdesmito gadu vidus Latvijā slēgtas un rekultivētas 252 izgāztuves. Līdz 2009. gadam plānots iekārtot 10 – 12 ES vides aizsardzības prasībām atbilstošus atkritumu apsaimniekošanas poligonus un slēgt vides aizsardzības prasībām neatbilstošas atkritumu izgāztuves, tās rekultivējot līdz 2012.gadam. Lielā mērā atkritumu saimniecības sakārtošana bijusi iespējama, pateicoties finansējumam no ES PHARE un ISPA programmām. Finanšējuma piesaistīšana no ES strukturālajiem un koheziijas fondiem plānota arī turpmāk, lai nodrošinātu videi un cilvēku veselībai nekaitīgu atkritumu poligonu izveidi, kā arī sadarbība ar pašvaldībām, uzņēmējiem, ražotājiem un tirgotājiem strādātu pie iespējām samazināt atkritumu rašanos (piemēram, samazinot iepakojuma daudzumu un izglītojot patērētājus), veicināt izlietotā iepakojuma atkārtotas izmantošanas un pārstrādes iespējas un atkritumu šķīrošanas plašāku ieviešanu.

Iespējamie ieguvumi:

- Vidē nenonāks piesārņojums no atkritumu izgāztuvēm
- Samazināsies vides piesārņojuma izraisītais saslimšanas
- Resursi tiks izmantoti racionālak
- Dzīves vide un ainava kļūs pievilcīgāka

Papildus informācija:

LR Vides ministrija

www.vidm.gov.lv

Latvijas Zaļais punkts

<http://www.zalaispunkts.lv/26>

ES «LIFE Environment» programma

<http://europa.eu.int/comm/environment/life/life/environment.htm>

